

Michał Soliwoda

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

LEASING JAKO ALTERNATYWNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA ŚRODKÓW TRWAŁYCH W OPINIACH ZARZĄDZAJĄCYCH FINANSAMI SPÓŁDZIELNI MLECZARSKICH

LEASING AS AN ALTERNATIVE SOURCE OF THE TANGIBLE FIXED ASSET FINANCING IN OPINIONS OF DAIRY COOPERATIVES' FINANCIAL MANAGERS

Słowa kluczowe: leasing, środki trwałe, spółdzielnie mleczarskie

Key words: leasing, tangible fixed assets, dairy cooperative

Abstrakt. Celem badań była ocena na podstawie opinii zarządzających finansami na temat występujących form nabywania (poza zakupem) środków trwałych w latach 2004-2009 w spółdzielniach mleczarskich. Przedstawiono opinie badanych na temat korzyści i trudności wynikających ze stosowania leasingu, jako źródła finansowania środków trwałych. Leasing stanowi niezbyt popularną formę wykorzystania środków trwałych w spółdzielniach mleczarskich. Wykorzystywano głównie leasing operacyjny, co może wynikać z większych korzyści podatkowych, związanych z formą leasingu. Jako korzyści ze stosowania leasingu respondenci wskazywali przede wszystkim prostsze i szybkie i proste procedury rozpoczęcia umowy leasingowej, a także optymalizację korzyści podatkowych. Skomplikowana złożona forma prawna umów leasingowych, a także złożone ujęcie rachunkowe utrudniają korzystanie z tej alternatywnej formy finansowania składników majątkowych.

Wstęp

Inwestycje podejmowane w spółdzielczym sektorze mleczarskim w Polsce miały na celu wdrożenie nowych technologii i poprawę jakości produkowanych wyrobów. Polegały przede wszystkim na zakupie nowych maszyn i urządzeń, a także modernizacji posiadanych obiektów. W latach 2000-2005 strategię rozwoju przez inwestycje podjęło 17 spółdzielni, które poniosły wydatki powyżej 30 mln zł [Dworniak 2010].

Rzeczowe aktywa trwałe (przede wszystkim środki trwałe) będące przedmiotem inwestycji rzeczowych, mogą pochodzić z umów leasingowych [Olchowicz 2011]. Z perspektywy prawnej umowa leasingu jest zawierana na czas oznaczony, w której finansujący (leasingodawca) zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa nabyć przedmiot umowy na warunkach określonych w tej umowie i zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach kwotę określoną w umowie [Martyniuk, Małkowska 2010].

W zakresie wykorzystania leasingu polskie prawo bilansowe odnosi się do MSR (Międzynarodowe Standardy Rachunkowości) 17 Leasing. Klasyfikacja umowy leasingowej zależy wyłącznie od charakteru ekonomicznego transakcji, tzn. leasing finansowy w przeciwieństwie do leasingu operacyjnego wiąże się z transferem przez leasingodawcę całego ryzyka i korzyści wynikających z posiadania aktywów., na leasingobiorcę [Olchowicz 2011]. Polskie prawo podatkowe nie definiuje leasingu operacyjnego i finansowego, w praktyce zwraca się uwagę na wpływ składowych leasingu na wysokość obciążeń podatkowych. W przypadku leasingu operacyjnego odpisy amortyzacyjne są dokonywane przez finansującego, raty leasingowe są w całości traktowane jako koszt uzyskania przychodów u korzystającego [Migatulska 2008]. Z perspektywy zarządzania finansami leasing jest traktowany jako hybrydowe, dodatkowe źródło finansowania o charakterze długo- i średnioterminowym dla podmiotów mających dostęp do kredytu bankowego. Zwraca się uwagę na przydatność tego źródła finansowania, szczególnie w przypadku konieczności szybkiej wymiany aparatu produkcyjnego w sytuacji dużego ryzyka w określeniu przyszłego popytu [Rutkowski 2007].

Material i metodyka badań

Celem badań była ocena na podstawie opinii zarządzających finansami spółdzielni na temat występujących form nabywania (poza zakupem) środków trwałych w latach 2004-2009 w spółdzielniach mleczarskich. Zarządzający finansami przedstawili opinie na temat korzyści i trudności wynikających ze stosowania leasingu, jako źródła finansowania środków trwałych. Wykorzystano metodę sondażu

diagnostycznego: informacje potrzebne do badań pozyskano z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety skierowanego do osób zarządzających finansami spółdzielni, które w latach 2004-2009 nieprzerwanie ogłaszały sprawozdania finansowe w „Monitorze Spółdzielczym B”, a na 1.01.2012 r. były samodzielnie podmiotami gospodarczymi. Kwestionariusz ankiety skierowano łącznie do 66 spółdzielni, z tego 40 spółdzielni odesłało wypełnione kwestionariusze. Spółdzielnie podzielono na trzy grupy według następujących kryteriów: wartość rzeczowych aktywów trwałych (tys. zł), relacja aktywa obrotowe/rzeczowe aktywa trwałe (krotności), relacja kapitał stały/aktywa stałe (krotności) związana z zachowaniem „srebrnej” reguły bilansowej. W każdym z przyjętych kryteriów podziału zostały utworzone po trzy grupy spółdzielni: grupa pierwsza (I) obejmowała spółdzielnie z 1. kwartyła (10 spółdzielni), druga (II) – z 2. i 3. kwartyła (20 spółdzielni), natomiast trzecia (III) – z 4 kwartyła (10 spółdzielni). Badania przeprowadzono w I kwartale 2012 r.

Wyniki badań

W tabeli 1 przedstawiono opinie osób zarządzających finansami spółdzielni mleczarskich w zakresie form nabywania (poza zakupem) środków trwałych. Mniej niż połowa osób wskazała wyłącznie zakup środków trwałych, z wyłączeniem specyficznych form wykorzystania (średnio 45%). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach o najniższej i średniej wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz o najniższym i średnim stopniu nasycenia rzeczowych aktywów trwałych środkami obrotowymi (odpowiednio po 50%). Może to wynikać z braku znajomości specyficznych form wykorzystania środków trwałych w spółdzielniach o małej skali produkcji.

Mniej niż połowa badanych odpowiedziała, że leasing (łącznie z innymi umowami) stanowił formę wykorzystywania (poza zakupem) środków trwałych (średnio 35% wskazań). Również dzierżawa została odnotowana jako forma wykorzystywania środków trwałych (średnio 20% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach o najwyższym stopniu pokrycia aktywów stałych kapitałami stałymi (40%). Najem był najrzadziej wskazywaną formą wykorzystywania środków

Tabela 1. Formy nabywania (poza zakupem) środków trwałych, w tym leasing
Table 1. Forms (with the exception of purchase) of tangible fixed asset use, including leasing

Treść/Form of use	Udział opinii zarządzających finansami spółdzielni mleczarskich w zależności od: /Share of dairy cooperative financial managers' responses [%]:									$\bar{X}$
	wartości rzeczowych aktywów trwałych/ value of tangible fixed assets			relacji aktywa obrotowe/rzeczowe aktywa trwałe / ratio of current assets to tangible fixed assets			relacji kapitał stały/aktywa stałe/ratio of constant equity to constant assets			
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
Które z form nabywania (poza zakupem) środków trwałych występowały w latach 2004-2009 w spółdzielni/ <i>What form of using (with the exception of purchase) fixed assets took place in the cooperative during the period 2004-2009</i>										
Najem/Renting	20	5	0	0	5	20	10	5	10	7,5
Dzierżawa/Tenancy	10	25	20	0	25	30	20	10	40	20,0
Inne umowy, w tym leasing/Leasing other agreements, including leasing	30	30	50	50	30	30	40	35	30	35,0
Żadna z wymienionych/ None of the above	50	50	30	50	50	30	50	50	30	45,0
Inne odpowiedzi/Other response	0	0	30	10	10	0	10	10	0	7,5
Czy w latach 2004-2009 spółdzielnia korzystała z leasingu składników rzeczowych aktywów trwałych/ <i>Did the cooperative use the tangible fixed asset lease during the period 2004-2009</i>										
Tak/Yes	20	40	40	40	30	40	40	35	30	35,0
Nie/No	80	60	60	60	70	60	60	65	70	65,0
Jeśli tak, to która z form z uwagi na klasyfikację podatkową była dominująca/ <i>If yes, what was the primary form (accounting for tax classification)</i>										
Leasing operacyjny/Operating lease	20	20	20	20	20	20	20	25	10	20,0
Leasing finansowy/Financial lease	0	20	20	20	10	20	20	10	20	15,0

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

trwałych (średnio 7,5% wskazań). W tym zakresie odnotowano znaczne zróżnicowanie odpowiedzi (5-20%). Zarządzający finansami spółdzielni mleczarskimi nie stosowali form wykorzystania typu: pożyczania, przechowywania, otrzymania środków trwałych od Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego na nieodpłatne używanie.

Mniej niż połowa zarządzających wskazała na korzystanie z leasingu składników rzeczowych aktywów trwałych (średnio 35% wskazań). Trudno było znaleźć jednoznaczne zależności między wykorzystaniem leasingu a przyjętymi kryteriami klasyfikacyjnymi. Leasing jako forma wykorzystywania środków trwałych był nieobecny przede wszystkim w spółdzielniach o najniższej wartości rzeczowego majątku trwałego (80% wskazań negatywnych na wykorzystanie leasingu). Zarządzający finansami wskazywali stosowanie leasingu operacyjnego (średnio 20% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach z drugiej grupy, według kryterium relacji kapitał stały/aktywa stałe (25%). Leasing finansowy rzadziej był stosowany jako forma (pod względem podatkowym) leasingu środków trwałych (średnio 15% wskazań). Nie odnotowano w ogóle tej formy leasingu w spółdzielniach o najniższej wartości rzeczowych aktywów trwałych.

Tabela 2. Korzyści i trudności związane ze stosowaniem leasingu w spółdzielniach mleczarskich
Table 2. The advantages and disadvantages associated with leasing, in dairy cooperatives

Treść/ <i>Advantage or disadvantage</i>	Udział opinii zarządzających finansami spółdzielni mleczarskich w zależności od: <i>The share of dairy cooperative financial managers opinions [%]:</i>									$\bar{X}$
	wartości rzeczowych aktywów trwałych/ <i>value of tangible fixed assets</i>			relacji aktywa obrotowe/rzeczowe aktywa trwałe <i>ratio of current assets to tangible fixed assets</i>			relacji kapitał stały/aktywa stałe <i>ratio of constant equity to constant assets</i>			
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
Jakie są korzyści ze stosowania leasingu w spółdzielni/ What are the benefits from using the lease in the cooperative										
Optimalizacja korzyści podatkowych/ <i>Tax benefits</i>	50	25	20	50	25	20	50	20	30	30,0
Prostsze i szybsze procedury rozpoczęcia leasingu (w porównaniu z kredytem bankowym)/ <i>Simpler and faster procedures (in comparison to a bank loan)</i>	50	50	40	30	55	50	40	50	50	47,5
Uwolnienie środków zamrożonych w zakupionych środkach trwałych/ <i>Release of cash „frozen” in the purchased fixed assets</i>	0	5	0	0	0	10	0	5	0	2,5
Możliwość korzystania z mieszanego (hybrydowego) źródła finansowania/ <i>Use of mixed (hybrid) sources of financing</i>	10	15	30	20	10	30	10	15	30	17,5
Finansowanie nawet do 100% danego środka trwałego/ <i>Financing up to 100% of the tangible fixed asset value</i>	0	15	0	0	10	10	10	10	0	7,5
Inne odpowiedzi/ <i>Other response</i>	0	5	10	0	5	10	0	10	0	5,0
Jakie są trudności w wykorzystaniu leasingu w spółdzielni/ What are the difficulties/disadvantages in using a lease in the cooperative										
Skomplikowane ujęcie rachunkowe/ <i>Complex accounting approach</i>	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30,0
Złożona forma prawna umów leasingowych (w porównaniu np. z umową kredytową)/ <i>Complex legal form of leasing agreements</i>	60	60	50	60	60	50	60	50	70	57,5
Niechęć organów spółdzielni do stosowania tej formy/ <i>Finansowania reluctance of the of cooperatives management to use this financing form</i>	10	20	20	10	10	40	10	20	20	17,5
Inne odpowiedzi/ <i>Other response</i>	10	0	20	10	10	0	10	10	0	7,5

Zródło: opracowanie własne
 Source: own study

W tabeli 2 zestawiono opinie osób zarządzających finansami spółdzielni mleczarskich na temat korzyści i trudności w nabywaniu leasingu. Mniej niż połowa osób zarządzających finansami spółdzielni mleczarskich odpowiedziała, że korzyścią ze stosowania leasingu są szybsze i prostsze procedury, np. w porównaniu z kredytem bankowym (średnio 47,5% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w grupie spółdzielni o średnim stopniu nasycenia rzeczowych aktywów trwałych środkami obrotowymi (55%). Zdaniem zarządzających finansami korzystanie z leasingu środków trwałych prowadzi do optymalizacji korzyści podatkowych (średnio 30% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach o najniższej wartości rzeczowych aktywów trwałych (50%). Gospodarujący finansami wymienili jako korzyść ze stosowania leasingu możliwość korzystania z mieszanego źródła finansowania (średnio 17,5% wskazań). Zarządzający finansami zwrócili również na możliwość finansowania w ramach umowy leasingowej nawet 100% wartości składnika środków trwałych (średnio 7,5% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach o średniej wartości rzeczowych aktywów trwałych (15%). Osoby zarządzające finansami spółdzielni nie wymieniły możliwości poprawy wyniku finansowego podmiotu wskutek korzyści ze stosowania leasingu środków trwałych.

Więcej niż połowa zarządzających finansami odpowiedziała, że złożona forma prawna umów leasingowych stanowi trudność w korzystaniu z leasingu (średnio 57,5% wskazań). Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w spółdzielniach z grupy drugiej według relacji kapitał stały/aktywa stałe (70%). Skomplikowane ujęcie rachunkowe jest również traktowane jako trudności w stosowaniu w leasingu w odniesieniu do środków trwałych (średnio 30% wskazań). W tym zakresie równomiernie 30% spółdzielni według przyjętych kryteriów klasyfikacyjnych wskazało na tę trudność. Ponadto, brak przekonania osób zarządzających ze względu na trudność w leasingowaniu środków trwałych wskazywało średnio 17,5% osób. Zarządzający udzielili również innych odpowiedzi na temat trudności w korzystaniu leasingu środków trwałych (średnio 7,5% odpowiedzi), wymieniając m. in. wysokie koszty leasingu w porównaniu z preferencyjnymi kredytami długoterminowymi, a także brak zwrotów dotacji przez finansowanie w postaci leasingu.

Wnioski

1. Leasing stanowi niezbyt popularną formę wykorzystania (poza zakupem) środków trwałych w spółdzielniach mleczarskich. Leasing jako forma nabywania środków trwałych nie był stosowany w spółdzielniach o najniższej wartości rzeczowego majątku trwałego. Zarządzający finansami deklarowali głównie stosowanie leasingu operacyjnego, co może wynikać z większych korzyści podatkowych związanych z tą formą leasingu (m.in. czynsz inicjalny, rata leasingowa, opłata manipulacyjne są traktowane jako koszty uzyskania przychody z punktu widzenia leasingobiorcy).
2. Jako korzyści ze stosowania leasingu respondenci wskazywali przede wszystkim prostsze i szybsze procedury rozpoczęcia umowy leasingowej (w porównaniu z kredytem bankowym), a także optymalizację korzyści podatkowych. Zarządzający finansami spółdzielni nie wymienili możliwości poprawy polityki finansowej podmiotu jako korzyści ze stosowania leasingu środków trwałych.
3. Zdaniem zarządzających finansami spółdzielni złożona forma prawna umów leasingowych, a także skomplikowane ujęcie rachunkowe utrudniają korzystanie z tej alternatywnej formy finansowania składników majątkowych. Niechęć organów spółdzielni do leasingu nie jest znaczącą trudnością w wykorzystaniu tej formy finansowania, co może świadczyć o przekonaniu organów spółdzielni o konieczności wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania w celu unowocześnienia aparatu produkcyjnego spółdzielni.

Literatura

- Dworniak J.** 2010: Ekonomiczno – finansowe skutki zmian funduszu udziałowego w spółdzielniach mleczarskich. SGGW, Warszawa, 126.
- Martyniuk T., Małkowska D.** 2010: Zaawansowana rachunkowość finansowa. PWE, Warszawa,
- Migatulska M.** 2008: Leasing w prawie podatkowym, [www.msp.money.pl/leasing/podstawy_leasingu/podatki].
- Olchowicz I.** 2011: Rachunkowość podatkowa. Wyd. DIFIN, Warszawa, 382-384.
- Rutkowski A.** 2007: Zarządzanie finansami. PWE, Warszawa, 343-344.

Summary

The article presents the summary of financial managers' opinions regarding the forms of using tangible fixed assets (with the exception of purchase) in dairy cooperatives during the period 2004-2009. The discussion reports respondent opinions on both the advantages and disadvantages arising from the lease use as a source of financing fixed assets. Leasing is an unpopular form of the tangible fixed asset utilization in dairy cooperatives. Respondents report primarily the operational lease, which may result from greater tax benefits. The advantages of leasing included primarily simpler and faster procedures for initiating a lease and tax benefits. A complicated legal form of lease agreements and a complex accounting limit the use of this alternative form of financing assets.

Adres do korespondencji:

mgr Michał Soliwoda
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. (22) 593 42 25
e-mail: michal_soliwoda@sggw.pl